

Stanovisko Rekonstrukce státu k projednávání novely Ústavy

(sněmovní tisk č. 43, rozšíření působnosti Nejvyššího kontrolního úřadu)

Rekonstrukce státu podporuje pozměňovací návrh kontrolního výboru, který umožňuje kontrolu všech požadovaných subjektů v plném rozsahu a vhodnějším způsobem než původní návrh. Rekonstrukce státu naopak odmítá pozměňovací návrh ústavně právního výboru, který by neumožnil kontroly v obchodních společnostech ovládaných státem a samosprávami.

Na pořad 8. schůze Poslanecké sněmovny, která bude zahájena v úterý 29. 4. ve 14 hodin, je zařazen návrh poslanců Polčáka, Babiše, Bělobrádka a dalších na změnu Ústavy týkající se rozšíření působnosti NKÚ (dále jen "původní návrh") - [sněmovní tisk č. 43/0](#).

K tomuto návrhu schválily výbory Poslanecké sněmovny dva pozměňovací návrhy:

- 1) Pozměňovací návrh Kontrolního výboru (dále jen "návrh KV") - [sněmovní tisk č. 43/3](#)
- 2) Pozměňovací návrh Ústavně-právního výboru (dále jen "návrh ÚPV") - [sněmovní tisk 43/5](#)

Z analýzy uvedených návrhů vyplynuly následující závěry a doporučení:

1) Návrh KV zaručuje možnost kontroly všech požadovaných subjektů

Návrh KV odpovídá parametrům projektu Rekonstrukce státu i doporučením Limské deklarace, jelikož pokrývá kontrolu následujících subjektů:

- stát, organizační složky státu a státní příspěvkové organizace (muzea, školy apod.)
- kraje, obce, obecní i krajské příspěvkové organizace, dobrovolné svazky obcí
- právnické osoby s majetkovou účastí státu či územního samosprávného celku
- veřejné výzkumné instituce
- veřejné vysoké školy
- VZP, ČNB Český Rozhlas, ČT, ČTK
- příjemci účelově vázaných prostředků z veřejných rozpočtů
- zaměstnanecké zdravotní pojišťovny (jejich kontrola ze znění návrhu KV nevyplývá stejně jako ze současného znění Ústavy, nicméně možnost kontroly plyne z prováděcího zákona o NKÚ)

Podrobnější argumentace viz příloha, část A, bod 1 a 2.

Doporučení projektu Rekonstrukce státu:

Vzhledem k tomu, že návrh KV splňuje požadavky Rekonstrukce státu i Limské deklarace a nastavuje požadované rozšíření působnosti NKÚ, **doporučujeme přijetí novely Ústavy ve znění tohoto pozměňovacího návrhu.**

Na toto znění čl. 97 odst. 1 Ústavy by pak měl navazovat prováděcí zákon o NKÚ, ve kterém by byly mezi kontrolovanými subjekty explicitně uvedeny všechny výše uvedené subjekty.

2) Návrh ÚPV nezajišťuje kontrolu hospodaření právnických osob s majetkovou účastí státu či samospráv

Návrh ÚPV umožňuje namísto kontroly hospodaření právnických osob s majetkovou účastí státu či územního samosprávného celku pouze kontrolu “**výkonu vlastnických práv**” v těchto subjektech. Navíc návrh počítá s tím, že rozsah kontroly bude omezen zákonem. Toto ustanovení umožňuje výklad, že NKÚ je oprávněn pouze ke kontrole subjektu, který vykonává vlastnická práva v obchodních společnostech. Tedy že by NKÚ neměl mít přístup přímo do obchodních společností, ale jen na ministerstvo, které vykonává majetková práva.

Takové řešení je v zásadním rozporu s dosavadní diskusí, ve které bylo řešeno pouze omezení z hlediska výše majetkového podílu státu či územního samosprávného celku. Ve všech okolních státech probíhá přímo kontrola obchodních společností. I z praxe NKÚ ve státních podnicích plyne, že vždy kontroluje jak hospodaření vlastníka, tak i hospodaření vlastněné společnosti jako je např. Česká pošta či Lesy ČR.

Doporučení projektu Rekonstrukce státu: Vzhledem k výše uvedenému je nezbytné považovat znění návrhu ÚPV za nedostačující. Návrh nevyhovuje parametrům Rekonstrukce státu (srov. bod 9 v <http://www.rekonstrukcestatu.cz/na-stazeni/prohlaseni-parlament.pdf>), protože nezajišťuje kontrolu hospodaření s majetkem právnických osob, ve kterých má stát nebo samospráva majetkovou účast.

Podrobnější argumentace viz příloha, část A, bod 3.

3) Původní návrh zaručuje možnost kontroly všech požadovaných subjektů, nicméně omezuje kontrolu územních samosprávných celků na hledisko souladu se zákony

Omezení možnosti kontroly územních samosprávných celků na hledisko souladu se zákony v současnosti neznamená automatické vyloučení kontroly hospodárnosti a účelnosti, neboť povinnost nakládat s majetkem hospodárně a účelně plyne přímo i z některých zákonů (např. zákon o obcích). Nicméně nejedná se o vhodné řešení, neboť příslušné zákony mohou být změněny. V praxi by pak mohlo docházet k tomu, že by kontroloři NKÚ např. nebyli vpouštěni do účetnictví (vede se i podle podzákonných předpisů), čímž by byl přínos kontroly značně snížen.

Doporučení projektu Rekonstrukce státu: S přihlédnutím ke skutečnosti, že návrh KV více odpovídá doporučení Lidské deklarace a neobsahuje oproti původnímu návrhu žádné omezení rozsahu kontroly, doporučujeme přijetí novely Ústavy ve znění návrhu KV.